

SAMOMOR IN KULTURA

Žiga Valetič

Umetnost ima na človeško družbo večji vpliv kot bi si morda mislili. Zanj uporabljamo tudi širši pojem – kultura – predstavlja pa nam svojevrsten beg od življenjske stvarnosti ter nam taisto stvarnost tudi katarzično osmišlja in interpretira. V kulturnih stvaritvah je torej dovoljeno več kot v okvirih stroge resničnosti, umetnost nam na eni strani ponuja sanje, na drugi opomine. Med umetnostnimi témami, ki neposredno zadevajo človeški obstoj in bivanje, je samomor ena tistih, ki vsakokrat zarežejo najgloblje, s to tematiko se namreč ni mogoče lahkomišelnostno poigravati. Takšna je že po svoji naravi, zato ne čudi, da ustvarjalci v tematiki samomora (in smrti nasploh) iščejo odgovore na temeljna bivanjska vprašanja kot sta sreča in ljubezen. O čustvenih stanjih, ki jih sproža razmišljanje o trpki možnosti samomora, si umetniki drznejše hoditi po robu in nato to izkušnjo predstavijo širšim množicam v kritično presojo ter v osebni razmislek – v obliki besede, zvoka ali vizualnih podob.

V zgodovini zabeležene umetnosti in filozofije se je samomor kot večplastni fenomen začel pojavljati zelo zgodaj, poglejmo pa si, na kakšen način so sporočila o samomoru vključena v osnovne smeri današnje popularne kulture, torej v film, televizijo, zabavno glasbo in strip. Tokrat bom zaobšel prozo in filmsko dokumentaristiko, ki sem ju dovolj podrobno obravnaval že v knjigi *Samomor – večplastni fenomen*¹.

ŠTIRJE POOSAMOSVOJITVENI SLOVENSKI FILMI

Slovenski film v primerjavi z gledališčem in literaturo še vedno bíje veliko bitko za uveljavitev, tudi zato ker je med kulturnimi zvrstmi – poleg zabavne glasbe – relativno mlad. Delno zaradi zapostavljenosti s strani Ministrstva za kulturo, delno pa tudi zaradi specifičnega narodovega značaja Slovencev (majhnost itd.) je velika večina filmov, ki so pri nas nastali po letu 2000, pa tudi pred tem, izrazito pesimističnih. Pod drobnogled bom vzel štiri celovečerce, v katerih se eksplicitno pojavlja tematika samomora.

Outsider (Andrej Košak, 1997) je kmalu po začetnem predvajanju postal eden najbolj gledanih slovenskih filmov. Pripoveduje nam zgodbo z začetka osemdesetih let, o času pred Titovo smrtjo, ko je bila Slovenija del socialistične Jugoslavije. Zgodba opisuje gimnazijca Seada – člana pankovske glasbene skupine ter sina oficirja JLA – ter njegovo sošolko Metko. Med njima se splete ljubezenska zgodba, a ko Metka zanosi in se odloči narediti splav, hkrati pa Seadov oče dobi poziv za premestitev v drugo jugoslovansko mesto, se mladenič zlomi pod množico pritiskov. Grozi mu, da bo izgubil težko pridobljene prijatelje, da bo izgubil Metko in otroka, ki je na poti, pa tudi možnost za normalno maturiranje. Pankovska subkultura, ki ji Sead pripada, je zaradi težkih družbenih razmer (obeta se razpad Jugoslavije in odločilne družbene spremembe) močno nihilistična in fant se začne vdajati alkoholu. V izjemno težavnem spletu okoliščin se najstnik odloči za samomor sredi ostrega prepira z očetom, ravno v trenutku, ko se oče zazre v televizijska sporočila, kjer sporočijo, da je umrl predsednik Tito.

Film brez tega radikalno afektiranega zapleta prav gotovo ne bi imel teže, kakršno ima, obenem pa tudi drži, da je samomor s pištolo in v afektu besnila zelo redka oblika samomora. Priča smo torej samomoru, ki se zgodi pred očmi drugega človeka – kar po drugi strani ni tako velika statistična redkost – pa tudi pištola navsezadnje ne čudi, saj gre za morilsko sredstvo, ki ga je imel Seadov oče kot vojaška oseba vselej pri roki.

¹ Valetič, Žiga. *Samomor – večplastni fenomen*. Ljubljana: Ozara Slovenija, 2009.

Odgrobadogroba (Jan Cvitkovič, 2005) je bil po *Kruhu in mleku* drugi celovečerni film Jana Cvitkoviča in postal eden najbolj uspešnih slovenskih filmov v mednarodni areni. Film govori o profesionalnem pogrebnem govorcu Perotu in prikazuje režiserjevo videnje slovenske družbe, ki naj bi bila čustveno kaotična, skrajno sprevržena, morilska in samomorilska, saj med ogledom lahko preštejemo kar tri umore in tri samomore. Film se sicer prične kot črna balkanska komedija, konča pa se v slovenski depresiji, ki sega še nekoliko globlje od tega, kar smo bili morda vajeni v preteklosti.

Po nastanku filma je znani filmski igralec Radko Polič izjavil, da je Cvitkovič edini omembe vreden režiser pri nas, toda na mestu je vprašanje, do kakšne stopnje ta film odslikava resničnost in do kakšne mere jo kroji na novo? In če jo kroji – ali gre dejansko za resničnost, ki si je želimo? Morda pa je *Odgrobadogroba* vendarle dosegel svoj namen in je slovensko samomorilno tragiko – ta se v zadnjih letih na srečo spreminja – uspel na zgoščen način prikazati tujemu festivalskemu občinstvu, nevajenemu tako skrajno razdiralnih zgodb.

Petelinji zajtrk (Marko Naberšnik, 2009) sodi med najbolj gledane slovenske filme vseh časov, saj je v kino privabil več kot 150.000 gledalcev. Če upoštevamo še gledalce pred TV-zasloni, hitro ugotovimo, da je film, ki je nastal po literarni predlogi Ferija Lainščka², videl vsak deseti Slovenec. Tudi v *Petelinjem zajtrku* se zgodi samomor, tokrat kot stranska zgodba v čustveno dovršenem in presenetljivo gledljivem filmu.

Družina pivskih bratov (avtomehanic, župan, zobozdravnik, lastnik lokala ...) se nekega večera odpravi v lokal s striptizetami in naslednji dan se časopisi razpišejo o krutem nasilju zobozdravnika nad eno od striptizet. Zaradi tega dejanja stari prijatelji zavrnejo nadaljnje prijateljstvo z zobozdravnikom, ta pa se ubije tako, da si v avto napelje izpušno cev. Najde ga poštar.

V tem filmskem samomoru ne gre toliko za nabito afektno dejanje kot gre za posameznikovo samoobsodbo in spoznanje, da je naredil nekaj nedopustnega. Četudi prostitutke prodajajo svoje telo in spolne usluge, še ne pomeni, da se nad njimi lahko izvaja kakršnokoli nasilje ali se jih zavestno poškoduje, kar se je zgodilo v tem primeru.

Izreči je treba, da so na prvi pogled površno ali celo naključno sestavljeni liki izbrani zelo spretno, ne glede na to, ali so jih avtorji ustvarili na podlagi psihološkega uvida ali zgolj intuitivno. Tako zobozdravniki kot prostitutke namreč sodijo med poklice, ki so statistično bolj podvrženi samomorilnim dejanjem od preostale populacije, med drugim zato, ker so bolj sprijaznjeni z bolečino.

9:06 (Igor Šterk, 2010) je izvrstno narejen film, ki kljub temu, da se odločno dotika tematike samomora, ne ponuja odgovorov o tem, zakaj naj bi bilo nesmiselno narediti samomor. Kvečjemu narobe. Zdi se, da zgodba od začetka do konca išče in sestavlja razloge, zakaj je v nekaterih primerih logično narediti samomor. In čeprav so nekateri kritiki označili Šterkov film za enega najboljših slovenskih filmov vseh časov, se ob ogledu *9:06* marsikomu zazdi, da slovenski filmski ustvarjalci pretirano tekmujejo v tem, kdo bo v tragiki zabredel globlje.

Film prikazuje zasebnega detektiva, ki se začneja istovetiti s primerom, ki ga raziskuje, tako da tudi sam tone v vse globljo depresijo, ta pa je posledica skrhanih odnosov, ki jih ima detektiv (igra ga Igor Samobor) s soljudmi. Ključno sporočilo filma torej ni **opomin** o tem, kaj lahko pripelje do tragedije samomora, temveč gre v prvi vrsti za verodostojen prikaz psihološkega kaosa, ki ga doživlja človek s samomorilskimi težnjami.

2 Lainšček, Feri. *Petelinji zajtrk*. Murska Sobota: Pomurska založba, 1999.

2008 – LETO, KO JE HOLLYWOOD NAREDIL SAMOMOR

Leto 2008 je bilo zadnje leto, ko je bil v ZDA na oblasti George Bush, ml. in v produkciji resnejših hollywoodskih filmov se je močno odrazil omajan ugled države, mednarodni posmeh predsedniku ZDA ter vojna v Iraku. Ne le, da je množica celovečernih filmov, posnetih po dogodkih enajstega septembra 2001 (*World Trade Center, 9/11, United 93*), posredno tematizirala teroristične samomorilske napade ob zrušenju Dvojčkov, ampak je leta 2008 nastalo tudi najmanj pet filmov, ki so tematizirali samomor, in kar trije so se potegovali za oskarja.

Dogodek (*The Happening*, M. Night Shyamalan, 2008) je film ameriškega režiserja indijskega porekla, ki je znan po filmih z nepričakovanimi nadnaravnimi in psihorealističnimi zapleti (*Šesti čut, Vas ob gozdu*). *Dogodek* je poleg japonskega filma *Klub samomorilcev* verjetno najbolj ekspliciten film o samomoru, čeprav ima tokrat mikrobiološki obrat. Med ljudi pride virus, ki povzroči, da okužena oseba v nekaj trenutkih razvije nekakšen gon za samomorilnost. Ljudje množično zabadajo sami sebe, se nastavljajo avtomobilom in skačejo s streh, med tem množičnim samomorilnim dogajanjem pa se odvije tudi zgodba o družini, ki beži pred virusom. *Dogodek* je tipičen film katastrofe.

Bralec (*The Reader*, Stephen Daldry, 2008) je bil posnet po mednarodni literarni uspešnici Bernharda Schlinka, govori pa o lepi, čutni in vase zaprti ženski Hanni, ki se v Nemčiji, v času po drugi svetovni vojni, zaplete v ljubezenski odnos z gimnazijcem. Fant ji med drugim bere knjige, ker je sama nepismena. Nekega dne Hanna izgine, mladenič pa kot študent prava nekaj let kasneje prisostvuje procesu, v katerem spozna, da je bila tenkočutna Hanna nekoč kruta paznica v Auschwitzu, ki naj bi odrejala, kdo bo končal svoje življenje v plinskih celicah in kdo ne. Hanna naj bi se v zaporu naučila brati in pisati, na koncu pa naj bi en dan pred izpustitvijo storila samomor. Toda zgodba je precej odmaknjena od resničnosti. Čeprav se je nemška družba z nacistično preteklostjo res soočala z zamikom, in čeprav je dejstvo tudi to, da je veliko nacistov naredilo samomor, ker se niso bili zmožni soočiti s krivdo za storjene zločine, se v filmu, kjer je oskarja za glavno vlogo dobila Kate Winslet, zgodi neke vrste »kulturna pornografija«, kot so se izrazili kritiki zgodbe. Schlink naj bi delno potvoril zgodovino in napeljal svoje bralce (ter kasneje tudi gledalce) k sočustvovanju z nacisti, ki so izvedli holokavst.

Filmu lahko pogledamo skozi prste samo tako, da mu pač dovolimo »umetniško svobodo« v tematiziranju človeške duševnosti, ki se na različne družbene okoliščine lahko odziva zelo različno.

Rokoborec (*The Wrestler*, Stephen Daldry, 2008) govori o starejšem rokoborcu, ki za nekaj dolarjev nastopa v ekshibicijskih pretepih po majhnih dvoranah in telovadnicah. Toda pretepi so kljub prijateljskemu vzdušju med rokoborci lahko nevarni in Radyju Zabijaču Robinsonu, kot je ime liku, ki ga igra Mickey Rourke, začne pešati zdravje. Rady živi v prikolicah in se želi zblížiti s starejšo striptizeto, s svojo hčerko pa ima žal zelo slab odnos, kar ga prizadane. Ko ostane sam, brez denarja in potrta, kljub zdravstvenim težavam sprejme tvegan nastop, ki se konča v zraku, s skokom z roba ringa. Film se dobesedno ustavi v tem usodnem trenutku življenja in smrti, v zraku pa je slutnja samomora. Zgodba verodostojno in prepričljivo prikaže osamljenost glavnega lika, njegovo bolezen in kratke stike v odnosih z okoljem.

Krožna cesta (*Revolutionary Road*, Sam Mendes, 2008) je nastala po literarni predlogi Richarda Yatesa³, pripoveduje pa zgodbo mladega para Franka in April v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Vsak zase sta prepričana, da ju kličejo višja življenjska poslanstva od monotonega bivanja v predmestju, toda z leti se jima slabo definirani cilji vse bolj odmikajo, medtem ko postajata zagrenjena, nepoštena drug do drugega in do samih sebe.

3 Yates, Richard. *Krožna cesta*. Maribor: Obzorja, 1975.

Gre za psihološko socialno dramo o dveh partnerjih, ki si nista kos, zato začneta načrtovati novo življenje v Parizu, misleč da bo drugačno bivališče spremenilo njun odnos. Načrte jima prekriža spočetje tretjega otroka, v burnem nočnem prepiru pa Frank pove svoji ženi, da bi bilo bolje, če naredi splavi. April se že naslednji dan tega loti na ilegalen način, med zapletom pa izkrvavi in umre. A zgodba še zdaleč ni tako enoznačna, saj so dolga leta medpartnerske (samo)destruktivnosti privedla do tega, da se filmska pripoved konča odprto in pušča tudi možnost, da splav, za katerega se je April odločila, ni bil uperjen toliko proti novemu otroku kot proti njej sami.

Sedem duš (*Seven Pounds*, Gabriele Muccino, 2008) je film o človeškem obžalovanju. V glavni vlogi se pojavi eden najbolj priljubljenih ameriških igralcev Will Smith, ki je v kino kljub zahtevni tematiki pripeljal veliko število gledalcev. Izdelek pa je bil malo manj po godu kritikov.

Ben Thomas (Smith) zagreši prometno nesrečo, v kateri izgubi življenje sedem ljudi, med drugim tudi njegova zaročenka. Pravi vzrok nesreče ostane njegova skrivnost, nato pa s tem bremenom poišče sedem na smrt bolnih ljudi širom po ZDA, ki jim želi darovati organe, da bodo lahko preživel. Toda to se lahko zgodi le tako, da najprej umre sam ... Film na eni strani tematizira krivdo ob podobnih nesrečah, ki v povzročitelju pustijo neizbrisno sled; različne študije so namreč pokazale, da krivda najbolj destruktivno učinkuje prav pri mladih ljudeh. Ta, sicer izmišljena tragedija na svoj način postavlja v ospredje neprecenljivost človeškega življenja.

OBČASNO RADIKALEN HUMOR KOMIČNIH NANIZANK

Med najbolj popularne televizijske oddaje že nekaj desetletij sodijo komične nanizanke. Namenjene so lahki sprostitvi, zato jim redko ali sploh nikoli ne namenjamo resnejših obravnav. Posamezna serija, ki običajno traja od treh do desetih sezon, v številnih nadaljevanjih prečeše različne zorne kote življenja, včasih tudi pojav samomora. Večina nanizank ga oplazi s pomočjo verbalnega humorja (tudi sami včasih slišimo ali uporabimo frazo »Raje šus v glavo kot pa ...«), ena najbolj uspešnih televizijskih nanizank vseh časov, **Seinfeld**, pa je petnajsto epizodo tretje sezone nalovila kar s *Suicide*. Samomor je resna téma, a kdor ga v humornem kontekstu uporablja z določeno mero ironije in občutljivosti, jo vendarle odnese dobro. To se je seveda zgodilo tudi legendarnemu *Letečemu cirkusu Montyja Pythona*, ki je v filmu *Brianovo življenje* (*Life of Brian*, Terry Jones, 1979) prikazal samomorilsko četo, ki pride pred na križ pribitega Briana in se pred njim preprosto ubije.

Trenutno je v ZDA zelo aktualna humoristična nanizanka *V Philadelphiji vedno sije sonce* (*It's Always Sunny In Philadelphia*) in tretja epizoda pete sezone se začne s prizorom, v katerem se želi Danny DeVito obesiti. Razlog? Bar, katerega lastnik je, se je zaradi recesije znašel na robu propada. Prizor je grotesken, toda nanizanka tudi sicer hodi po robu politične korektnosti. Ustvarjalci te minimalistično sproducirane serije so doumeli, da lahko uganjajo kakršnekoli humoristične norčije, če pred začetkom predvajanja na zaslonu za nekaj trenutkov izpišejo opozorilo, da to, kar bo prikazano, ni primerno za otroke. Meje med tem, kaj naj bi bilo otrok primerno in kaj ne, so se zabrisale tako s pojavom interneta kot tudi s plasiranjem pretirano zrelih literarnih vsebin osnovnošolcem. Moje osebno mnenje je, da so te oznake primerne, saj odraslim omogočijo, da so tudi vsebine, ki od gledalca zahtevajo starostno zrelost, lahko prikazane na bolj ekspliciten način.

SAMOMOR MED GLASBENIKI OZ. NAJSTNIŠKI IDOLI

Popularna glasba močno vpliva na mišljenje najstnikov, ki se v svet in življenje šele dobro podajajo. Življenje nadarjenih glasbenikov je včasih divje ter razuzdano in nanj tudi sami niso najboljše pripravljene. Njihova umetniška odprtost in občutljivost pa jih naredita še bolj ranljive. Zato začnejo uteho pogosto iskati v samodestruktivnih drogah. Že iz sedemdesetih let prejšnjega stoletja poznamo kar nekaj smrti, ki so se zgodile v nepojasnjenih okoliščinah in pod vplivom takšnih ali drugačnih substanc. Te so pokopale tako Jima Morrissona kot tudi Jimmyja Hendrixa in Janis Joplin.

Prvi zares odmeven samomor med glasbeniki se je zgodil leta 1980, ko se je obesil **Ian Curtis**, štiriindvajsetletni pevec britanske skupine Joy Division iz Manchestra. O njem in njegovi skupini sta bila leta 2007 posneta dva izjemna filma. Celovečerni film nosi naslov *Nadzor* (Anton Corbijn, *Control*, 2007), dokumentarni pa *Joy Division* (Reg Traviss, 2006). Manchester je bilo sivo industrijsko mesto, v katerem je živelo na tisoče mladih brez prave perspektive. To so izražali v svoji glasbi in Curtis, ki je delal na centru za socialno delo ter pomagal ljudem s posebnimi potrebami, je bil izrazito sočuten mladenič, ki se je razvijal v intelektualca. Imel je ženo in otroka, v glasbenih krogih pa tudi ljubimko. Poleg tega, da je bil razcepljen med dva povsem različna svetova, je imel ob naraščajočem uspehu tudi vse več epileptičnih napadov. Tik pred odhodom na ameriško turnejo, ki naj bi odločala o nadaljnji poti njegove skupine, je naredil samomor. Zasedba Joy Division še danes velja za eno prvih glasbenih skupin s poglobljenimi besedili, ki ne govorijo samo o zunanjosti, temveč tudi o človekovem notranjem svetu.

Štirinajst let kasneje je samomor naredil sedemindvajsetletni **Kurt Cobain**, pevec skupine Nirvana. Bil je labilen odvisnik od mamil in ena najbolj karizmatičnih osebnosti v zgodovini rock glasbe. Gus Van Sant je o njem posnel igrani film *Zadnji dnevi* (*Last Days*, 2005), nastalo pa je tudi več dokumentarnih filmov o Nirvani in njem. V filmu, ki šele nastaja, bo v Cobainove čevlje stopil britanski igralec Ewan McGregor, zelo priljubljeni pa so tudi Cobainovi dnevnik, ki so izšli v knjižni obliki. Tudi o Cobainu sem že pisal v knjigi *Samomor – večplastni fenomen*, zato naj tokrat preskočim do ameriškega raperja Eminema in njegovega najnovejšega videospota, kjer se glasbenik odločno odvrne od samomora!

Eminem je v besedilih svojih prvih albumov pogosto omenjal samomor, med drugim zato, ker sta roko dvignila nadse dva njegova strica. Marshall Mathers, kot se glasi njegovo pravo ime, je artikulirani ustvarjalec, ki v svoje nasilne, a tudi zelo čustvene raperske pripovedi vgrajuje obilo humorja in notranjih izkušenj. Med drugim se spopada z bipolarno motnjo, in z leti se zdi, da vedno bolj uspešno. Aktualni videospot *Not Afraid* z zadnjega albuma *Recovery* (okrevanje) ga je ponesel na pota stare slave, tokrat nekaj let starejšega, zrejšega in bojda odvajenega jemanja mamil. Na začetku videospota ga vidimo, ko stoji na robu nebotičnika in gleda v globino. Prizor je šokanten, toda kaj naj bi pomenil naslov pesmi s slovenskim prevodom *Ni me strah?* Eminem se v naslednjem trenutku videospota sprehaja po mestu ter se samoizpraševalno zazira v zrcala in izložbena okna. Nato ga zagledamo na vrhu prepada, ki je ob nekakšni naravni katastrofi preklal mesto na pol, in ko se vrže v ta prepad, ga neka nevidna sila ujame in ga dvigne proti nebu. Taista sila mu da tudi moč, da poleti in se odlepi od »pritlehnosti bivanja«, tako da na koncu videospota pristane na robu nebotičnika – tam, kjer se je zgodba sploh začela. Gledalcu odleže, ko spozna, da glasbenik na vrhu nebotičnika ne stoji z namenom, da bi skočil, temveč stoji tam s simbolno močjo letenja. Gre kajpak za izredno moč metafore, besedilo pesmi pa je prav tako afirmativno in optimistično kot siceršnje sporočilo spota. In to je, da je eden najbolj ključnih vidikov razmišljanja o samomoru prav iskanje odločitev za življenje. Ali, kot je nekoč zapisal perzijski pesnik Dželaludin Rumi⁴:

*Ob rojstvu si se pojavil v tem svetu štirih strani neba.
Enako lahko ob rojstvu ubežiš okovom.
Toda to drugo rojstvo ni rojstvo v vodo in prah;
samo človek čistega srca se vnovič rodi.
Prvo rojstvo je obvezno, drugo je prostovoljno.
Rojstvo otroka na široko odpre maternico,
rojstvo zrelega človeka strese vesolje.*

4 Rumi, Jalal al-Din. *Zakladi duše*. Prevod: Žiga Valetič. Ljubljana: Alpha Center, 2004.

SAMOMOR V SODOBNEM STRIPU

Strip je v zadnjem desetletju naredil izjemen kulturni preskok. Če je bil nekoč namenjen zgolj hitri konzumaciji, se je s pojavo risanih romanov prelevil v medij, ki zmore na specifičen način tematizirati širok spekter vsebin. In če je bil »Promašeni slučaj« le posrečen lik iz stripa *Alan Ford*, ki je poskusil narediti samomor na tisoč in en način (in vselej »neupešno«), so se v zadnjih letih začeli pojavljati vse bolj dodelani stripovski liki, ki so samomor tematizirali na bolj realističen način.

Že leta 1999 je Posy Simmonds ustvarila izjemen strip z naslovom *Gemma Boverly*, ki je bil kasneje preveden tudi v slovenščino⁵. Gre za sodobno različico Flaubertove klasike *Gospa Bovaryjeva* (1856)⁶, ki sta jo praznina in samotnost urejenega zakonskega življenja navdali s hrepenenjem po drugačnih dogodkih in večjem uživanju. Privoščila si je skrivne ljubimce, atraktivne avanture in dragocenosti, ki jih ni zmogla poplačati. Na koncu je svoje življenje zaključila tako, da je pogoltnila arzenik. V klasični, pa tudi v sodobni različici te zgodbe naletimo na neutolažljivo hrepenenje po »nečem več«, ki pa je v svojem bistvu tako nedoločno, da si ga različni ljudje razlagamo vsak na svoj način. Flaubertova junakinja je to hrepenenje videla kot klic k bolj intenzivnemu doživljanju življenja, morda k hoji po robu, lasten odziv na ta klic pa jo je zaradi storjenih napak odpeljal predaleč čez rob. Zgodba ni moralistična – navsezadnje so jo v času nastanka kritizirali zaradi domnevnih obscenosti – kljub temu pa ponuja kakovosten premislek o vzgibih in posledicah naših dejanj.

Francoska stripovska ustvarjalka Marjane Satrapi, ki je najbolj znana po stripu in animiranemu filmu *Perzepolis*⁷, je leta 2004 objavila grafični roman *Chicken With Plums*, ki zaenkrat še ni bil preveden v slovenski jezik. V albumu spregovori o enem od svojih prednikov, velikem in slavnem kitaristu Nasserju Ali Khanu, ki je odklanjal hrano od trenutka, ko je njegova žena v besnilu uničila njegovo glasbilo. Osem dni kasneje je od gladu umrl, v teh osmih dneh pa Satrapijeva prikaže celotno življenje moža ter kasnejše življenje njegovih otrok. Prednika torej predstavi kot velikega in uspešnega glasbenega sanjača, pa tudi kot nekoga, ki je bil velikokrat v konfliktu s seboj in okolico. Nezanemarljiv vidik stripa je kulturno ozadje, ki ga tukaj predstavlja Iran, ena najbogatejših kultur Bližnjega vzhoda in hkrati družba z rigoroznimi tradicionalističnimi merili.

Vinka Möderndorferja poznamo kot zapisovalca zgodb z družbenega roba. Leta 2008 se je skupina stripovskih ustvarjalcev odločila, da v albumu s skupnim naslovom *Deveta soba*⁸ pretopi nekaj njegovih kratkih zgodb v stripovsko obliko. Gašper Rus je narisal zgodbo z naslovom *Omejen rok trajanja*, v kateri se v ljubezni razočaran moški začne sprehajati po robu ljubljanskega Nebotičnika. Na okna in pod stavbo se zgrnejo ljudje in med njimi je tudi pogajalka z Ministrstva za notranje zadeve, ki hoče moškega odvrniti od njegovega naklepa. Toda ta naklep se na trenutke sploh ne zdi kot naklep, temveč zgolj nedolžni sprehod po robu. Zbrana množica in pogajalka dodatno prilijejo ogenj na njegovo stisko, zato se naposled zares odloči za skok z nebota. Množica se razbeži, njegova zadnja misel pa je: »In samo nekaj vem. Zdaj končno resnično vem. Želim si živeti. Samo to. Najbolj od vsega.«

5 Simmonds, Posy. *Gemma Boverly*. Ljubljana: Forum, 2009.

6 Flaubert, Gustave. *Gospa Bovaryjeva*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1953.

7 Satrapi, Marjane. *Perzepolis*. Ljubljana: Društvo za oživljanje zgodbe 2 koluta : Društvo za širjenje filmske kulture Kino! : distribucija Buča, 2008.

8 Različni risarji. *Deveta soba*. Ljubljana: Forum, 2008.